

Sisälllys

❖ Pankkien toimintaympäristö heikkeni voimakkaasti alkuvuonna 2020 – pandemian toinen aalto ja toipumisen eritahtisuus varjostavat talouden elpymistä.....	2
❖ Pankkien vakavaraisuussuhteet pysyivät vahvoina toimintaympäristön merkittävästä heikkenemisestä huolimatta.....	3
❖ Makrovakaustaatimusten kevennykset vahvistivat pankkisektorin tappionsieto- ja luotonmyöntökykyä.....	4
❖ Pankkitoiminnan pääomavaatimusten lasku vahvisti rahoitus- ja vakuutusryhmittymien vakavaraisuutta.....	5
❖ Arvonalentumiset kasvoivat huomattavasti – taso kuitenkin edelleen selvästi eurooppalaista keskitasoa matalampi.....	5
❖ Järjestämättömien luottojen määrä pysynyt maltillisena – suomalaispankeilla luottoja pandemian vaikutuksille erityisen alttiille yrityssektoreille vähemmän kuin Euroopassa keskimäärin.....	6
❖ Suomalaispankkien yritysluottojen merkittävin riskikeskittymä kiinteistösektorilla – alttiiden sektorien maksuvaikeudet voivat kohottaa myös kiinteistöyritysten luottoriskejä.....	8
❖ Pandemiakehitykseen liittyvä epävarmuus, laaja-alaiset lyhennysvapaat sekä erot luottojen luokittelukäytännöissä heikentävät näkyvyyttä luottoriskeihin.....	10
❖ Arvonalentumisten huomattava kasvu ja alkuvuoden markkinaturbulenssi rasittivat pankkisektorin liiketuloista.....	12
❖ Peruspankkitoiminnan tuotot ovat toistaiseksi kärsineet kriisistä hyvin vähän.....	12
❖ Koronakriisi on rasittanut suomalaispankkien kannattavuutta keskimääräistä vähemmän – luottokannan hyvä laatu tukee kannattavuutta kriisiaikoina.....	14
❖ Suomen pankkisektorin maksuvalmius pysynyt vahvana raha- ja pääomamarkkinoiden häiriöistä huolimatta.....	15
❖ Suomen pankkisektorin riippuvuus markkinavarainhankinnasta edelleen Euroopan korkeimpia – keskuspankkirahoituksen hyödyntäminen kasvattanut taseen sitoutuneisuutta.....	16
❖ Pankkisektorin vahva likviditeettipuskuri suojaa voimakkailta rahoitusmarkkinahäiriöiltä.....	18
❖ Kuvioliite.....	20

Kirjoittajat

- ❖ Arttu Kiviniemi, makrovakaustiantuntija
- ❖ Jyri Heino, finanssianalyttikko
- ❖ Olli Mattinen, finanssianalyttikko
- ❖ Marjo Risku, johtava riskiasiantuntija

Pankkien toimintaympäristö heikkeni voimakkaasti alkuvuonna 2020 – pandemian toinen aalto ja toipumisen eritahtisuus varjostavat talouden elpymistä

Suomalaispankkien toimintaympäristö heikkeni äkillisesti ja voimakkaasti vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla, kun maailmantalous ajautui keväällä poikkeuksellisen syvään taantumaa koronapandemian seurauksena. Tilastokeskuksen mukaan Suomen bruttokansantuote supistui vuoden 2020 toisella neljänneksellä 4,5 prosentilla edellisestä neljänneksestä, kun yksityinen kulutus ja ulkomaankauppa laskivat voimakkaasti. Kotimaiset ja kansainväliset ennustelaitokset arvioivat Suomen talouden supistuvan noin 6–8 prosentilla vuonna 2020 ja kasvavan noin 3–4 prosentilla vuonna 2021.

Pandemian myötä lomautukset yleistyivät voimakkaasti ja työllisyys heikkeni. Työ- ja elinkeinoministeriön työväilytilaston mukaan työttömien työnhakijoiden määrä oli heinäkuussa 2020 44 % korkeampi kuin vuotta aiemmin. Tilastokeskuksen mukaan pandemian negatiiviset työmarkkinavaikutukset heikensivät vuoden 2020 toisella neljänneksellä myös talouden palkkasummaa 4,4 prosentilla vuoden takaiseen verrattuna.

Yrityssectorilla kaupan ja palvelualan sekä teollisuusyritysten liikevaihdot putosivat selvästi tammi–kesäkuussa vuoden takaiseen verrattuna Tilastokeskuksen tietojen mukaan. Pandemian ensimmäinen aalto ei kuitenkaan kasvattanut yritysten konkurssreja. Konkurssiin haettujen yritysten lukumäärä edeltävän 12 kuukauden aikana oli heinäkuussa 2020 lähes samalla tasolla kuin vuotta aiemmin. Toisaalta edeltävän 12 kuukauden aikana konkurssiin haettujen yritysten henkilöstön määrä kasvoi heinäkuussa 11 prosentilla vuoden takaiseen verrattuna (Kuvio 16, kuvioliite).

Pandemian leviämisen hidastumisen, rajoitustoimien asteittaisen purkamisen sekä kuluttajien ja yritysten kohentuneen luottamuksen myötä Suomen talous on vähitellen alkanut elpyä. Pankit myönsivät yrityksille ja kotitalouksille runsaasti lyhennysvapaita kevään 2020 aikana, mikä osaltaan helpotti yritysten ja kotitalouksien tilapäisiä maksuvaikeuksia ja tuki kotitalouksien kulutusta. Keskuspankkien merkittävät uudet rahapoliittiset kevennystoimenpiteet ovat pitäneet markkinakorot hyvin matalina, mikä on myös tukenut yritysten ja kotitalouksien velanhoitokykyä. Suomalaisten yritysten maksuvaikeuksien helpottamiseksi ja toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi yrityssectorille on myös myönnetty useita finanssipoliittisia huojennuksia, kuten veroluonteisten maksujen leikkauksia ja lykkäyksiä, sekä suoria tukia. Lisäksi valtio-omisteisen erityisrahoitusyhtiö Finnveran rahoitusvaltuuksia korotettiin keväällä yritysrahoituksen tukemiseksi.

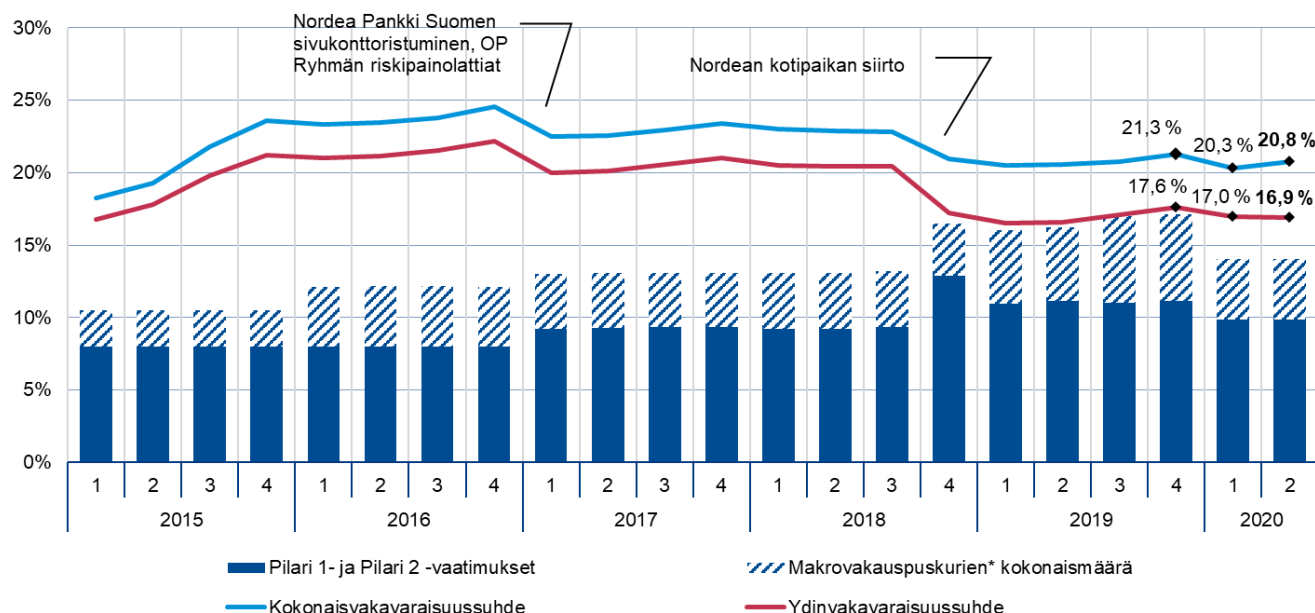
Suhdannenäkymien kohentumisesta huolimatta eri yrityssectorit toipuvat koronakriisistä hyvin eriaikaisesti. Palvelualoilla toipuminen alkoi jo kesällä rajoitustoimien purkamisen jälkeen. Vientimarkkinoiden heikko suhdannetilanne rasittaa kuitenkin Suomen vientiteollisuutta viiveellä, minkä vuoksi teollisuuden suhdannetilanne voi heikentyä vielä syksyllä. Teollisuuden syksyä koskevat henkilöstöodotukset ovat Elinkeinoelämän keskusjärjestön heinäkuun suhdannebarometrin valossa hyvin heikot. Heikkoa työllisyyskehitystä ennakoivat myös uusien tilauksien selvä lasku kaikilla teollisuuden toimialoilla vuoden 2020 toisella neljänneksellä.

Toipumisen eritahtisuuden lisäksi talouden elpymistä varjostaa epävarmuus pandemian toisen aallon voimakkuudesta ja kestosta. Pandemiakehityksen merkittävä pahentuminen ja globaalin talouskriisin pitkittyminen voivat johtaa ennakoitua heikompaan talous- ja työmarkkinakehitykseen sekä kasvattaa yritysten konkurssreja. Kotitalouksien korkea velkaantuneisuus voi myös voimistaa talouden heikkenemistä entisestään, mikäli kotitaloudet supistavat kulutustaan tulokehityksen heikentyessä.

Pankkien vakavaraisuussuhteet pysyivät vahvoina toimintaympäristön merkittävästä heikkenemisestä huolimatta

Suomen pankkisektorin vakavaraisuus pysyi vahvana vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla koronakriisin aiheuttamasta talouden taantumasta ja voimakkaista rahoitusmarkkinaheilahteluista huolimatta. Pankkisektorin ydinvakavaraisuussuhde laski 0,7 prosenttiyksiköllä 16,9 prosenttiin ja kokonaisvakavaraisuussuhde 0,5 prosenttiyksiköllä 20,8 prosenttiin tammi–kesäkuussa 2020 (Kuvio 1). Maaliskuun 2020 lopun tilanteeseen verrattuna ydinvakavaraisuussuhde pysyi lähes muuttumattomana ja kokonaisvakavaraisuussuhde nousi 0,5 prosenttiyksiköllä toissijaiseen pääomaan luettavien instrumenttien liikkeeseenlaskujen seurauksena. Suomen pankkisektorin vakavaraisuussuhteet ovat selvästi eurooppalaista keskitasoa vahvempia. EU-alueen pankkien keskimääräinen ydinvakavaraisuussuhde oli 14,9 % ja kokonaisvakavaraisuussuhde 18,1 % maaliskuun 2020 lopussa.

Kuvio 1. Suomen pankkisektorin vakavaraisuussuhteet ja -vaatimukset

Lähde: Finanssivalvonta

* Kiinteä ja muuttuva lisäpääomavaatimus, O-SII- ja järjestelmäriskipuskurit

Vakavaraisuussuhteiden heikkenemistä vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla selitti erityisesti vuoden ensimmäisen neljänneksen markkinaturbulenssi, joka kasvatti markkinariskin riskipainotettuja eriä ja suipisti omia varoja rahoitusvarojen negatiivisten arvonmuutosten kautta. Vakavaraisuussuhteita laskivat myös yritysluotonannon kasvu ja Euroopan pankkiviranomaisen (EBA) ohjeiden mukaisen maksukyvyttömyyden uuden määritelmän¹ käyttöönotto yhdessä pankkiryhmässä.

Vakavaraisuussuhteiden heikkenemistä jarruttivat yritysvastuiden keskimääräisen riskipainon lasku sekä valtio- ja keskuspankkivastuiden suhteellisen osuuden kasvu. Kertyneiden voittovarojen kasvu sekä Euroopan keskuspankin (EKP) ja Finanssivalvonnan suosituksen mukainen voitonjaosta pidättäytyminen kasvattivat joidenkin pankkien ydinpääomaa ja vahvistivat näin myös vakavaraisuussuhteita.

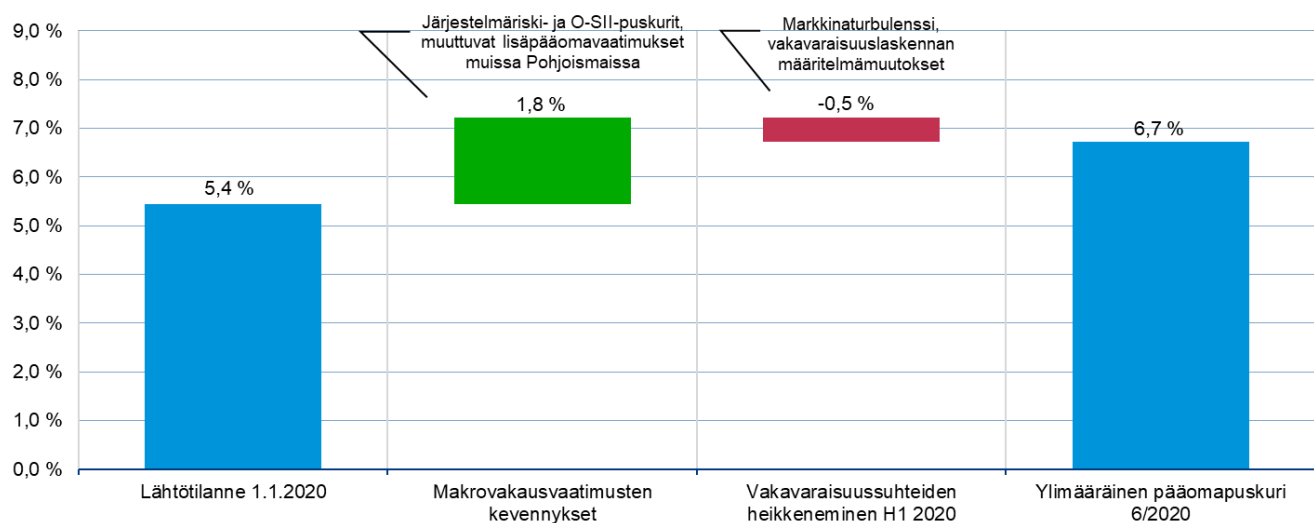
¹ EBA:n ohje maksukyvyttömyyden määritelmän soveltamisesta.

Suomen pankkisektorin keskimääräinen omavaraisuusaste laski myös vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla ja oli 5,5 % kesäkuun 2020 lopussa (12/2019: 5,9 %). Omavaraisuusasteen heikkenemistä selitti pääasiassa pankkisektorin taseen kasvu. Maaliskuun 2020 lopun tilanteeseen verrattuna omavaraisuusaste pysyi muuttumattomana. Merkittävimpien eurooppalaisten pankkien keskimääräinen omavaraisuusaste oli maaliskuun 2020 lopussa 5,3 %.

Makrovakaustaatimusten kevennykset vahvistivat pankkisektorin tappionsieto- ja luotonmyöntökykyä

Suomalaispankkien tappionsieto- ja luotonmyöntökyky vahvistuivat vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla, kun omien varojen ylijäämä vakavaraisuusvaatimuksiin nähden kasvoi. Sektoritasolla riskipainotettuihin eriin suhteutettu ylijäämä pääomapuskuri kasvoi vuoden 2020 alun tilanteeseen verrattuna 1,3 prosenttiyksiköllä 6,7 prosenttiin. Omien varojen ylijäämää kasvattivat erityisesti Finanssivalvonnan ja muiden Pohjoismaiden makrovakaustaatimusten tekemät kevennykset pankkien makrovakaustarkoituksessa asetettuihin lisäpääomavaatimuksiin¹ (Kuvio 2). Kevennyksen tarkoituksena oli tukea pankkien luotonmyöntökykyä ja näin turvata yritysten ja kotitalouksien rahoituksen saatavuutta poikkeusoloissa.

Kuvio 2. Suomen pankkisektorin omien varojen ylijäämä riskipainotettuihin eriin suhteutettuna

Lähde: Finanssivalvonta

Makrovakaustaatimusten kevennykset lisäsivät suomalaispankkien laskennallista luotonmyöntökapasiteettia suomalaisille yrityksille ja kotitalouksille arviolta 30 mrd. eurolla. Vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla suomalaisille yrityksille myönnettyt luotot kasvoivat noin 7,4 mrd. eurolla (+10,1 %) ja kotitalouksille myönnetty luotot 3,4 mrd. eurolla (+2,8 %).

Keväällä 2020 käynnistetyn säännönmukaisen ja Suomessa toimiville pankeille suunnatun yritysrahoituskyselyn mukaan uusia yritysluottoja nostettiin runsaasti kriisin ensimmäisinä viikkoina maaliskuussa 2020, jonka aikana yritykset hakivat uusia luottoja ja käyttivät luottolimiittejään käyttöpääomansa rahoittamiseen ja rahoituksen uudelleenjärjestelyihin. Kesän aikana yritysluottojen kysyntä kuitenkin hiipti. Heinäkuussa 2020 suomalaiset yritykset nostivat uusia luottoja selvästi vähemmän kuin vuosi sitten.

¹ [Finanssivalvonnan johtokunnan päätös luottolaitosten lisäpääomavaatimusten alentamisesta.](#)

Finanssialan pankkibarometri¹ ennakoi yritysluottojen kysynnän jäävän vuoden 2020 kolmannella vuosineljänneksellä vuoden takaista heikommaksi. Erityisesti investointeihin käytettävien luottojen kysynnän odotetaan supistuvan jyrkästi, kun yritykset lykkäävät investointeja hyvin epävarmojen talousnäkymien vuoksi.

Kotitalousluottokannan kasvuvauhti on pysynyt vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla vakaana. Uusien asuntoluottojen kysyntä notkahti selvästi huhti-toukokuussa 2020, mutta palautui kesäkuussa tavanomaiselle tasolle. Kotitalousluotoille myönnetyt lyhennysvapaat ylläpitävät osaltaan luottokannan kasvua.

Pankkitoiminnan pääomavaatimusten lasku vahvisti rahoitus- ja vakuutusryhmittymien vakavaraisuutta

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymien vakavaraisuussuhde vahvistui vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla 1,43:een (12/2019: 1,23). Vakavaraisuussuhteen vahvistuminen selittyi erityisesti pankkitoiminnan omien varojen vaatimuksen 14 prosentin laskulla. Pankkitoiminnan omien varojen vaatimuksen laskun taustalla olivat keväällä 2020 tehdyt makrovakausta vaatimusten kevennykset. Rahoitus- ja vakuutusryhmittymien omien varojen kokonaisvaatimuksesta 87 % tulee pankkitoiminnasta ja 13 % vakuutustoiminnasta.

Arvonalentumiset kasvoivat huomattavasti – taso kuitenkin edelleen selvästi eurooppalaista keskitasoa matalampi

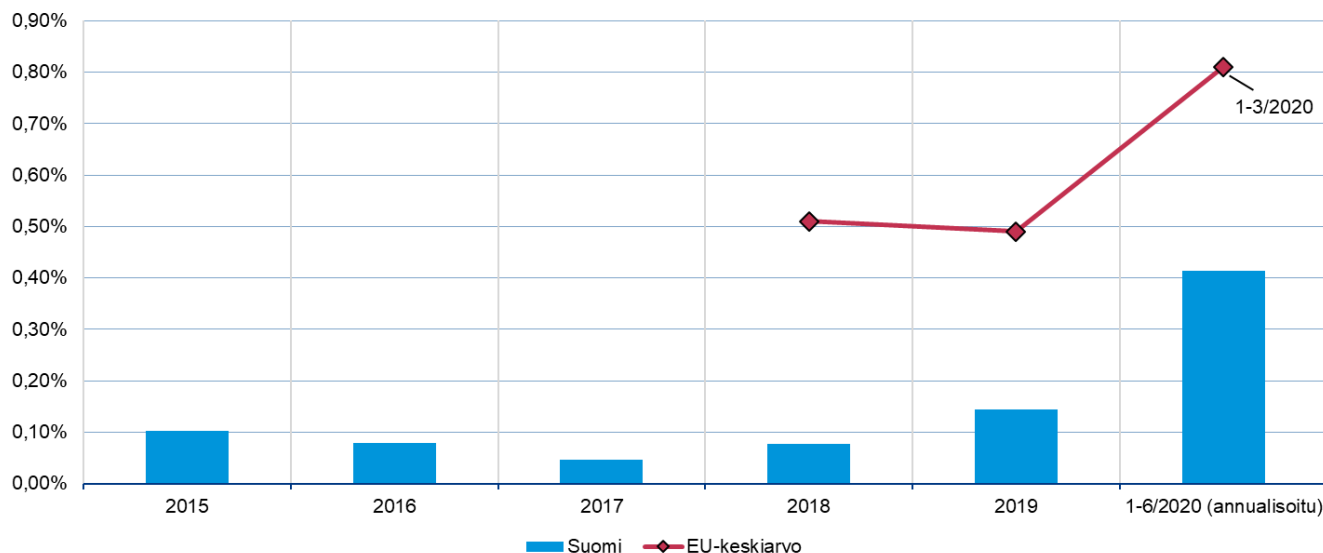
Suomalaispankkien luottojen arvonalentumiset kasvoivat voimakkaasti vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla. Luottojen arvonalentumiskirjaukset olivat tammi-kesäkuussa 2020 yhteensä 949 milj. euroa (1-6/2019: 141 milj. euroa), mikä vastaa vuositasolla noin 0,4 prosenttia vuoden 2020 keskimääräisestä luottokannasta. Arvonalentumiskirjausten huomattavaa kasvua selittivät osaltaan pankkien kotitalous- ja yritysasiakkaiden koronakriisin seurauksena kohonneet luottoriskit sekä merkittävästi heikentyneet makrotalouden näkymät².

Merkittävästä kasvusta huolimatta suomalaispankkien arvonalentumiskirjaukset ovat edelleen selvästi eurooppalaisten pankkien keskimääräistä tasoa matalampia (Kuvio 3). Merkittävimpien eurooppalaisten pankkien luottokantaan suhteutettu arvonalentumisten taso oli vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä keskimäärin 0,8 %.

¹ [Finanssiala ry:n pankkibarometri II/2020.](#)

² Odotettujen luottotappioiden mallit perustuvat tyypillisesti vaihtoehtoisiin makrotalouden skenaarioihin, joita painotetaan skenaarioiden arvioidun todennäköisyyden mukaisesti. Skenaarioiden makrotaloudellisten muuttujien heikkeneminen ja heikemmän kehityksen skenaarioiden todennäköisyyden kasvattaminen kohottavat pankkien odotettuja luottotappioita.

Kuvio 3. Pankkien luotoista kirjaamat arvonalentumiset suhteessa luottokantaan

Lähde: Finanssivalvonta, EBA

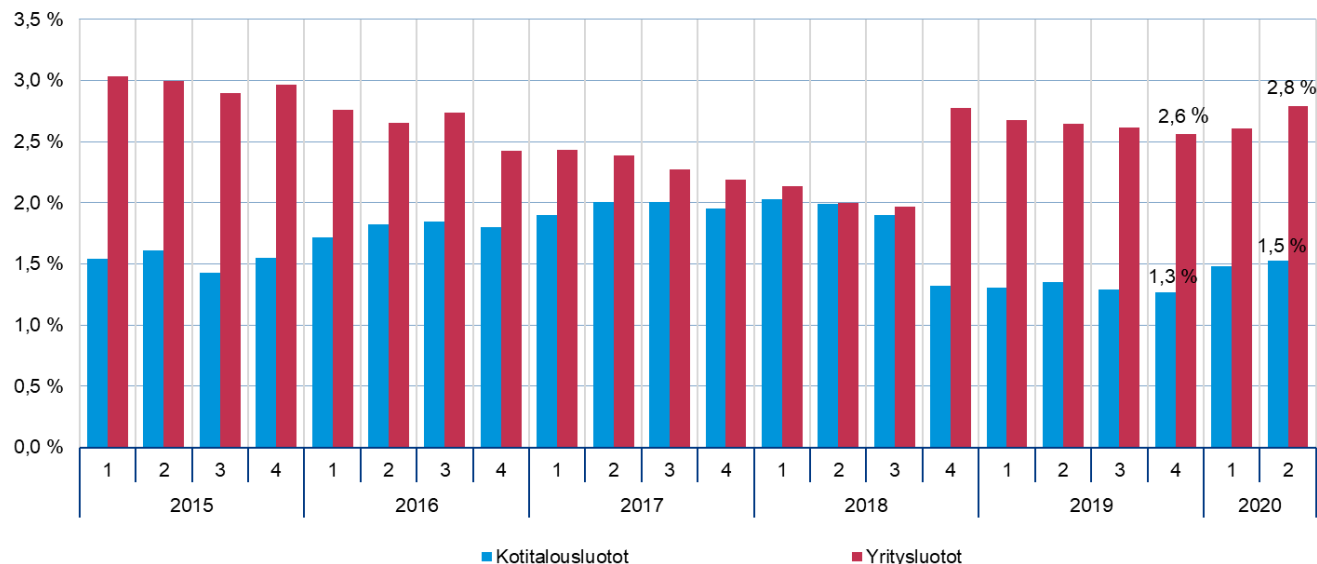
Suomalaispankit ovat varautuneet pandemian tulevaan kehitykseen ja pankkiasiakkaiden realisoituihin luottotappioihin liittyvään epävarmuuteen kirjaamalla arvonalentumismallien mukaisten odotettujen luottotappioiden lisäksi myös ylimääräisiä, johdon harkintaan perustuvia luottotappiovarauksia. Ylimääräisillä luottotappiovarauksilla katetaan mahdollisia myöhemmin realisoituvia luottotappioita. Johdon harkintaan perustuvien ylimääräisten varausten osuus vuoden 2020 ensimmäisen puoliskon arvonalentumiskirjausten kokonaismäärästä oli yli 50 %.

Järjestämättömien luottojen määrä pysynyt maltillisena – suomalaispankeilla luottoja pandemian vaikutuksille erityisen alttiille yrityssektoreille vähemmän kuin Euroopassa keskimäärin

Pankkien toimintaympäristön äkillisestä ja merkittävästä heikkenemisestä sekä arvonalentumiskirjausten huomattavasta kasvusta huolimatta suomalaispankkien luottokannan laatu pysyi tammi–kesäkuussa 2020 eurooppalaista keskitasoa vahvempana. Järjestämättömien luottojen osuus on Suomessa edelleen Euroopan matalimpia. Suomalaispankkien¹ järjestämättömien luottojen osuus nousi kotitaloussektorilla 1,5 prosenttiin (12/2019: 1,3 %) ja yrityssektorilla 2,8 prosenttiin (12/2019: 2,6 %) vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla (Kuvio 4). Koronakriisin lisäksi järjestämättömien luottojen hienoista kasvua selitti uuden maksukyvyttömyyden määritelmän käyttöönotto.

¹ MI. ulkomaisten luottolaitosten Suomessa toimivat talletuspankkitoimintaa harjoittavat siviiliikkeet

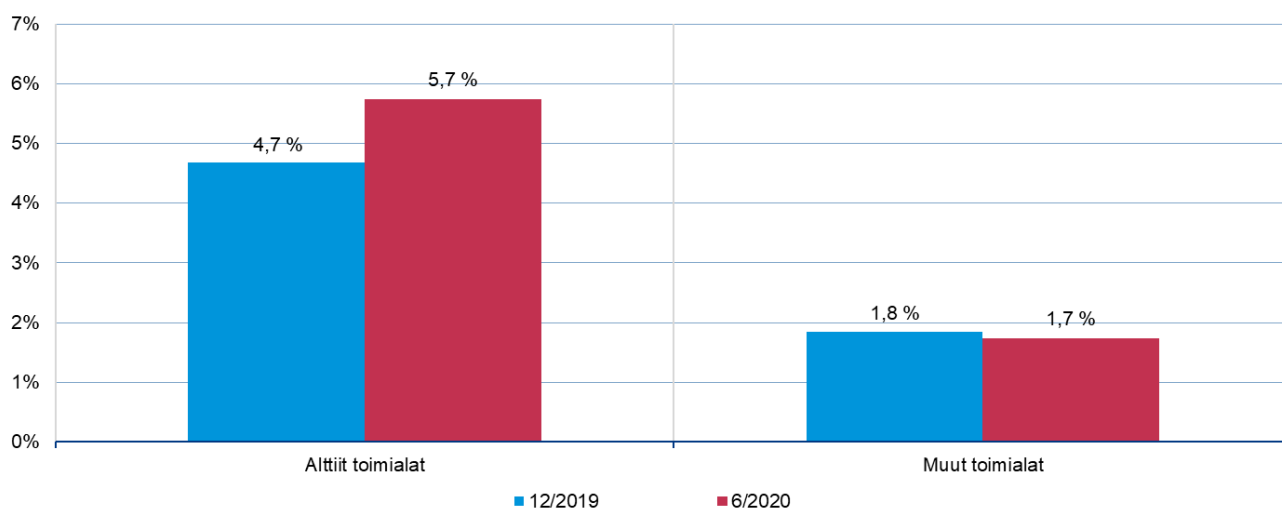
Kuvio 4. Suomalaispankkien järjestämättömät kotitalous- ja yritysluotot

Lähde: Finanssivalvonta

Yrityssectorilla järjestämättömät luotot kasvoivat pääasiassa koronaviruspandemian vaikutuksille erityisen alttiiksi luokitelluilla toimialoilla¹. Alttiiden toimialojen keskimääräinen järjestämättömien luottojen osuus nousi 5,7 prosenttiin (12/2019: 4,7 %). Alttiit toimialat kattavat järjestämättömien yritysluottojen kokonaismäärästä hieman yli puolet. Järjestämättömät luotot kasvoivat euromääräisesti eniten teollisuudessa, kuljetus- ja varastointialalla sekä tukku- ja vähittäiskaupassa. Muiden kuin alttiiden toimialojen keskimääräinen järjestämättömien luottojen osuus puolestaan laski hieman (Kuvio 5).

Kuvio 5. Järjestämättömien luottojen osuudet koronapandemian vaikutuksille erityisen alttiiksi luokitelluilla toimialoilla ja muilla toimialoilla

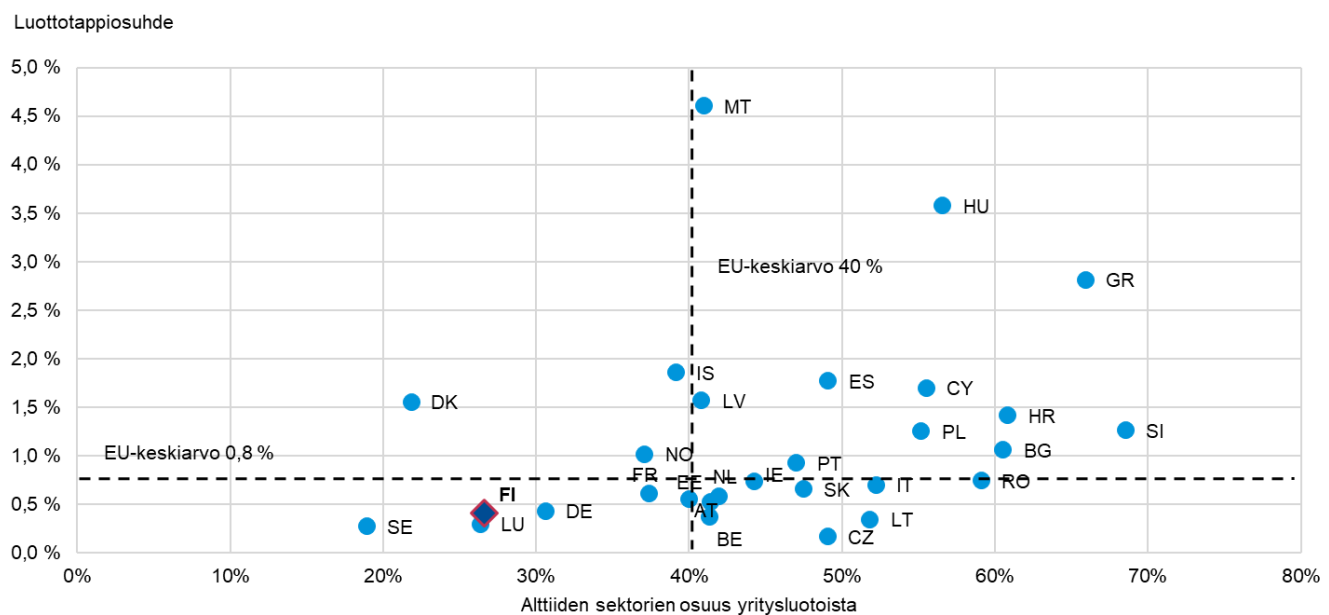
Lähde: Finanssivalvonta

¹ Kaivostoiminta ja louhinta, teollisuus, tukku- ja vähittäiskauppa, kuljetus ja varastointi, majoitus- ja ravitsemistoiminta sekä taiteet, viihde ja virkistys.

Suomalaispankeilla on koronapandemian vaikutuksille erityisen alttiiksi luokitelluille yrityssektoreille vähemmän luottoja kuin eurooppalaisilla pankeilla keskimäärin, mikä osaltaan selittänee myös suomalaispankkien matalampia arvonalentumiskirjauksia muihin Euroopan maihin nähden (Kuvio 6). Alttiille yrityssektoreille myönnettyjen luottojen osuus Suomen pankkisektorin yritysluottojen kokonaismäärästä oli kesäkuun 2020 lopussa noin 27 %. Merkittävimpien eurooppalaispankkien alttiiden sektorien osuus yritysluotonannosta oli keskimäärin 40 % maaliskuun 2020 lopussa.

Alttiiden sektorien luottojen suhteellisen matalan osuuden sekä suomalaispankkien vahvojen pääomapuskurien ansiosta suomalaispankkien tappionsietokyky näiltä sektoreilta mahdollisesti aiheutuvia luottotappioita vastaan on vahva. Suomen pankkisektorin ylimääräisten pääomapuskurien ja makrovakauspuskurien muodostama tappiopuskuri kestäisi, vaikka alttiiden sektorien luottokannasta yli 56 % kirjattaisiin alas luottotappioina. Käytännössä tämä edellyttäisi esimerkiksi, että koko alttiiden yrityssektorien terve luottokanta luokiteltaisiin järjestämättömäksi ja että järjestämättömistä luotoista keskimäärin kirjattujen arvonalentumisten suhteellinen taso nousisi.

Kuvio 6. Euroopan pankkisektorien luottotappiosuhteet ja koronakriisille alttiiden yrityssektorien osuus yritysluotoista¹

Lähde: Finanssivalvonta, EBA

Suomalaispankkien yritysluottojen merkittävin riskikeskittymä kiinteistösektorilla – alttiiden sektorien maksuvaikeudet voivat kohottaa myös kiinteistöyritysten luottoriskejä

Koronakriisin aiheuttamilla alttiiden sektorien maksuvaikeuksilla voi olla negatiivisia seurannaisvaikutuksia kiinteistösektorille, joka muodostaa suomalaisten ja muiden pohjoismaisten pankkien yritysluottojen merkittävimmän riskikeskittymän. Kiinteistöalan yrityksille myönnettyjen luottojen osuus yritysluotoissa

¹ Suomen luvut ajankohdalta 30.6.2020, muiden maiden ajankohdalta 31.3.2020.

on Suomessa Euroopan kolmanneksi korkein Tanskan ja Ruotsin jälkeen (Kuvio 17, kuvioliite). Koronakriisi on rasittanut erityisesti vähittäiskaupan sekä majoitus- ja ravitsemustoiminnan yritysten myyntiä ja näin myös vuokranmaksukykyä, mikä on heikentänyt kiinteistöyritysten vuokratuottoja sekä suoraan että tilapäisten vuokrahelpotusten kautta.

RAKLI-KTI Toimitilabarometrikyselyn¹ mukaan kiinteistömarkkinoiden ammattilaiset arvioivat kiinteistömarkkinoiden näkymien heikentyneen nopeasti keväällä 2020. Liike- ja toimitilojen vuokrien odotetaan laskevan ja vajaakäytön yleistyvän. Hotelli- ja liiketilakiinteistöjen vuokratuottojen odotetaan laskevan kaikkein voimakkaimmin. Vuokralaisten laajamittaiset maksuongelmat ja tilakysynnän heikkeneminen voivat heikentää myös kiinteistöyritysten luottokelpoisuutta ja näin nostaa niiden rahoituskustannuksia, mikä puolestaan kohottaisi kiinteistöyritysten maksuvaikeuksien todennäköisyyttä. Lähes 90 % RAKLI-KTI Toimitilabarometrin vastaajista ennakoivat keväällä 2020 rahoituksen saatavuuden kiristyvän ja lainamarginaalien nousevan seuraavan puolen vuoden aikana.

RAKLI-KTI Toimitilabarometrin mukaan koronakriisin kehittymiseen liittyvän epävarmuuden ja kiinteistömarkkinoiden heikentyneiden näkymien odotetaan supistavan myös ulkomaista ja kotimaista sijoittajakysyntää jyrkästi. Pandemian aikana yleistynyt etätyö ja verkkokaupan voimakas kasvu voivat toisaalta vähentää pysyvästikin liike- ja toimitilojen kysyntää. Pidempiaikainen kysynnän heikentyminen voi johtaa kiinteistöhintojen laskuun, mikä voisi kasvattaa pankkien luottotappioita kiinteistöyritysten maksuvaikeuksien mahdollisen kasvun lisäksi.

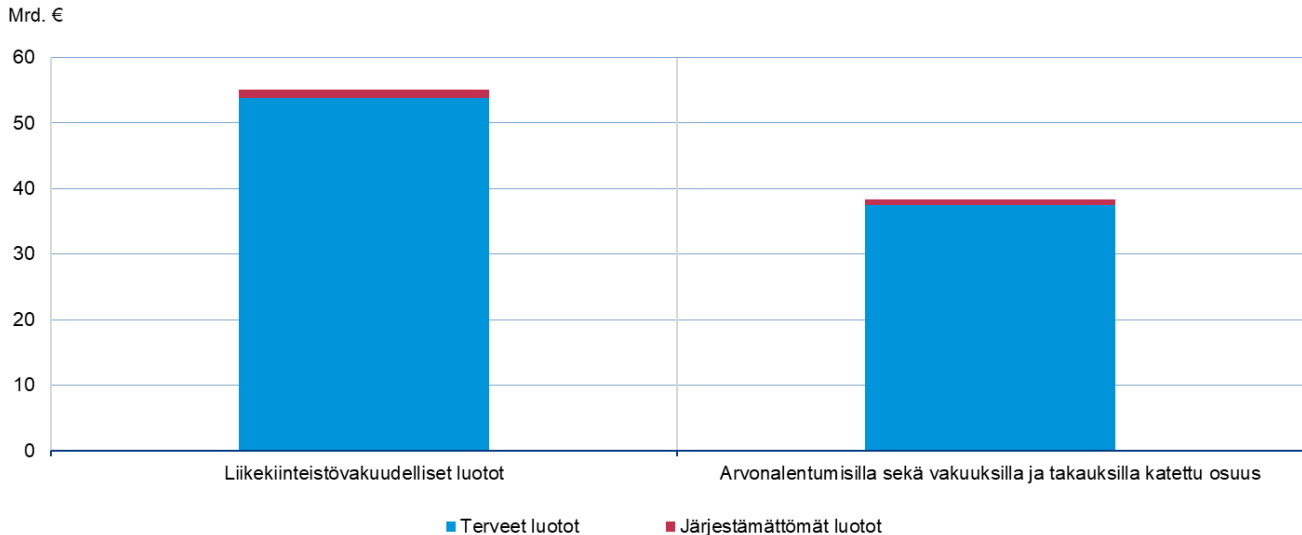
Suomalaispankkien ja Suomessa talletuksia vastaanottavien ulkomaisten luottolaitosten sivuliikkeiden liikekiinteistövakuudellisten luottojen määrä oli kesäkuun 2020 lopussa noin 55 mrd. euroa, mikä vastaa noin 28 % pankkisektorin yritysluottokannasta. Pankkien liikekiinteistövakuudellisista luotoista noin 38 % on suomalaisten yritysten luottoja.

Liikekiinteistövakuudellisten luottojen laatu pysyi vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla suhteellisen vakaana ja hieman koko yritysluottokannan keskimääräistä laatua parempana. Järjestämättömien luottojen osuus liikekiinteistövakuudellisten luottojen kokonaismäärästä oli 2,4 % kesäkuun 2020 lopussa. Luoton ja kiinteistövakuuden arvon suhteella mitattuna korkeariskisempien luottojen, joissa luototussuhde ylittää 80 %, osuus liikekiinteistövakuudellisten luottojen kokonaismäärästä oli kesäkuun 2020 lopussa noin 8 %. Näissä luotoissa järjestämättömien luottojen osuus oli kaksinkertainen koko liikekiinteistövakuudellisten luottojen kantaan verrattuna.

Suomalaispankit ovat kirjanneet liikekiinteistöluotoista varsin vähän arvonalentumisia. Liikekiinteistöluotoista mahdollisesti aiheutuvilta tappioilta on suojauduttu ensisijaisesti kiinteistövakuuksilla. Aiemmin tehdyillä arvonalentumiskirjauksilla sekä saaduilla vakuuksilla ja takauksilla katettu osuus liikekiinteistövakuudellisten luottojen kannasta oli noin 70 % kesäkuun 2020 lopussa (Kuvio 7). Vakuudettomien tai suojaamattomien luottojen osuus oli näin ollen noin 17 mrd. euroa, mikä vastaa noin 65 prosenttia pankkisektorin yhteenlasketuista ylimääräisistä pääomapuskureista ja makrovakauspuskureista. Kiinteistömarkkinoiden hypoteettisen ja voimakkaan stressiskenaarion pankeille aiheuttamat tappiot voisivat luonnollisesti olla korkeampia, jos luottojen vakuutena olevien kiinteistöjen vakuusarvot laskisivat voimakkaasti kiinteistöyritysten maksuvaikeuksien kasvun lisäksi.

¹ [RAKLI-KTI Toimitilabarometri 5.5.2020.](#)

Kuvio 7. Suomalaispankkien liikekiinteistövakuudelliset luotot

Lähde: Finanssivalvonta

Pandemiakehitykseen liittyvä epävarmuus, laaja-alaiset lyhennysvapaat sekä erot luottojen luokittelukäytännöissä heikentävät näkyvyyttä luottoriskeihin

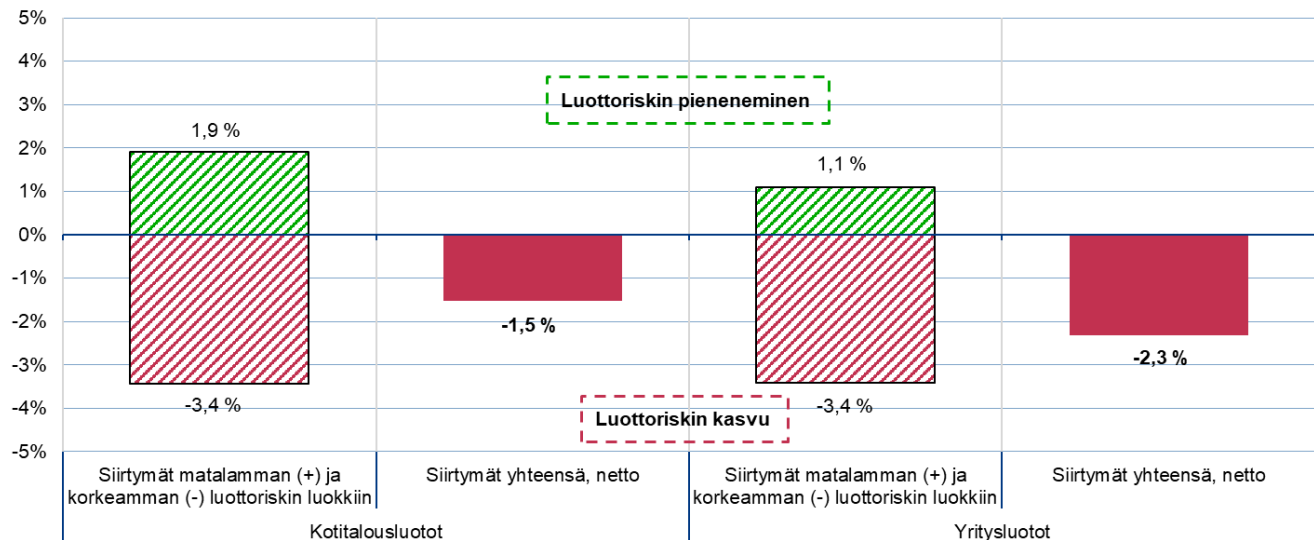
Vaikka järjestämättömien luottojen määrät pysyivät vuoden 2020 ensimmäisellä vuosipuoliskolla suhteellisen vakaina, pankkien ongelmasaamia ja luottokannan laatua kuvaavat täydentävät mittarit viestivät kuitenkin kotitalous- ja yritysluottoasiakkaiden maksuvaikeuksien lisääntymisestä. Kotitalous- ja yritysasiakkaiden lyhennysvapaat yleistyivät keväällä 2020 nopeasti. Asiakkaiden maksuvaikeuksien myötä myös lainanhoitajoustollisiksi¹ luokitellut luotot kasvoivat. Lainanhoitajoustollisten yritysluottojen osuus kasvoi vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla 2,0 prosenttiin (12/2019: 1,7 %) ja kotitalousluottojen 1,8 prosenttiin (12/2019: 1,3 %) (Kuvio 18, kuvioliite).

Luottojen siirtymät eri arvonalentumisvaiheiden välillä viestivät myös pankkien yritys- ja kotitalousluottoasiakkaiden kohonneista luottoriskeistä². Luottoja siirtyi tammi–kesäkuussa 2020 nettomääräisesti enemmän korkeamman luottoriskin arvonalentumisluokkiin kuin sieltä pois sekä kotitalous- että yrityssektorilla (Kuvio 8). Luottoja siirtyi eniten arvonalentumisvaiheesta 1 vaiheeseen 2, johon luokiteltujen luottojen luottoriskin arvioidaan kasvaneen merkittävästi alkuperäiseen kirjaamiseen nähden. Vaihesiirtymien myötä arvonalentumisvaiheeseen 2 luokiteltujen luottojen osuudet kasvoivat vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla (Kuvio 19, kuvioliite).

¹ Lainanhoitajoustolla tarkoitetaan asiakkaan taloudellisten vaikeuksien vuoksi lainan maksuohjelmaan sovittuja helpotuksia, joilla pyritään auttamaan asiakasta selviytymään väliaikaisista maksuvaikeuksista.

² Vaiheeseen 1 sisältyvät sellaiset instrumentit, joiden luottoriski ei ole kasvanut alkuperäisen kirjaamisen jälkeen. Vaiheeseen 2 sisällytetään instrumentit, joiden luottoriski on lisääntynyt merkittävästi ja vaiheeseen 3 instrumentit, joiden arvo on alentunut. Vaiheeseen 1 luokiteltujen instrumenttien arvonalentumiskirjaus perustuu 12 kuukauden odotettavissa oleviin luottotappioihin, kun taas vaiheissa 2 ja 3 arvonalentumiset perustuvat instrumentin koko juoksuajan odotettuihin luottotappioihin.

Kuvio 8. Kotitalous- ja yritysluottojen siirtymät arvonalentumisvaiheiden välillä suhteessa vuoden 2019 lopun luottokantaan

Lähde: Finanssivalvonta

Lyhennysvapaiden kysyntä on kevään voimakkaan nousun jälkeen laskenut ja uusien myönnettyjen lyhennysvapaiden määrät ovat palautuneet lähelle tavanomaista tasoaan. Lyhennysvapaalla olevien luottojen määrä on kuitenkin edelleen huomattava. Suomalaispankeilla oli kesäkuun 2020 lopussa arviolta 35 mrd. euroa yritys- ja kotitalousluottoja (n. 8 % yleisluottokannasta), joihin on myönnetty lyhennysvapaata koronapandemian seurauksena. Kotitalousluottojen osuus lyhennysvapaalla olevista luotoista on yli 70 %. Vaikka lyhennysvapaat ovat helpottaneet kotitalous- ja yritysasiakkaiden tilapäisiä maksuvaikeuksia ja siten osaltaan vähentäneet maksukyvyttömyystapauksia, laaja-alaisen lyhennysvapaiden vuoksi näkyvyys pankkiasiakkaiden tosiasialiseen maksukykyyn on heikentynyt. Käytännössä lyhennysvapaalla olevien kotitalous- ja yritysasiakkaiden koronakriisin rasittama maksukyky joutuu todelliseen testiin vasta, kun pankkien myöntämät lyhennysvapaat päättyvät.

Arvon alentumisen sekä luottokannan laadun ja sen kehityksen arviointia hankaloittaa myös se, että pankkien välillä on eroja siinä, miten koronakriisin vuoksi myönnettyt maksuohjelmahuojennukset vaikuttavat luottojen arvonalentumisluokkaan ja miten maksuohjelmahuojennuksia luokitellaan asiakkaan taloudellisten vaikeuksien vuoksi myönnettyiksi lainanhoitajoustoiksi. Arvon alentumiskirjausten tasoon liittyvää epävarmuutta lisää ja pankkien välistä vertailtavuutta heikentää myös se, että kaikki pankit eivät ole vielä sopeuttaneet arvonalentumismallien taustalla olevia makrotalouden skenaarioita koronakriisin heikentämään toimintaympäristöön. Lisäksi päivitettyjenkin makroskenaarioiden välillä on eroja esimerkiksi Suomen talouden kehitystä koskevissa oletuksissa.

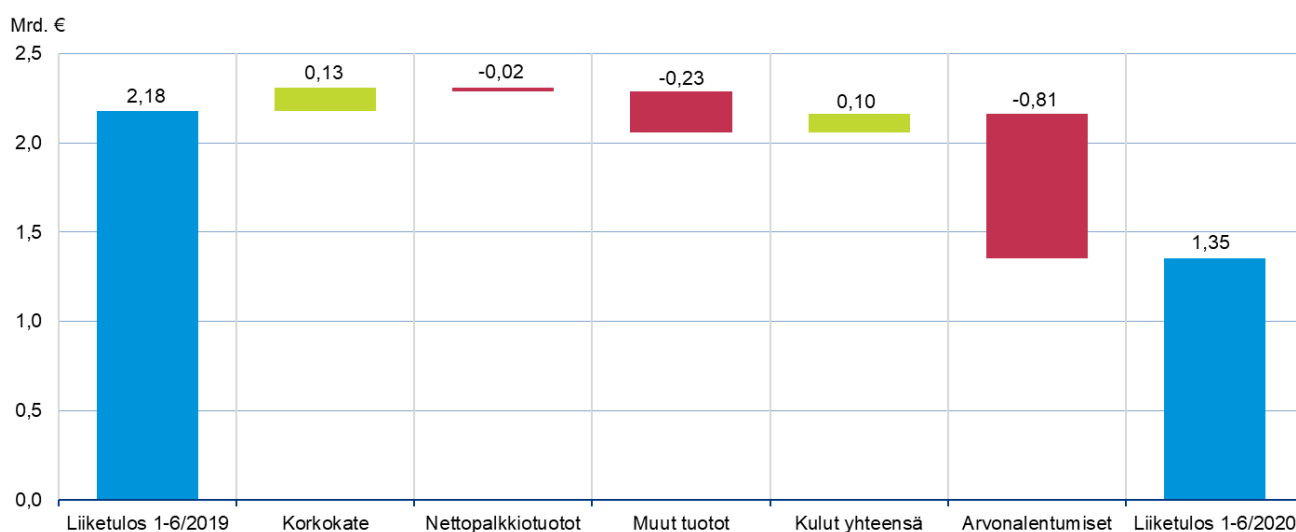
Merkittävimmät pankkien arvonalentumisen ja luottokannan laadun kehitykseen vaikuttavat epävarmuustekijät liittyvät kuitenkin pandemian toisen aallon voimakkuuteen ja kestoan. Pandemiakehityksen merkittävä pahentuminen voisi hidastaa talouden toipumista ja näin pitkittää ja syventää pankkiasiakkaiden maksuvaikeuksia. Tämä puolestaan heikentäisi pankkien luottokannan laatua ja kasvattaisi arvonalentumisia. Mahdollisia myöhemmin realisoituvia luottotappioita kattavat, johdon harkintaan perustuvat ylimääräiset luottotappiovaraukset sekä pankkien vahvat pääomapuskurit suojaavat kuitenkin pankkeja toimintaympäristön ennakoitua heikomman kehityksen aiheuttamilta tappioilta.

Arvonalentumisten huomattava kasvu ja alkuvuoden markkinaturbulenssi rasittivat pankkisektorin liikutulosta

Suomen pankkisektorin liikutulos heikkeni lähes 40 prosentilla vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla. Liikutuloksen heikkeneminen oli laaja-alaista, sillä lähes kaikkien pankkiryhmien liikutulokset supistuivat voimakkaasti vuoden takaiseen verrattuna. Suomalaispankkien tammi–kesäkuun liikutulos oli yhteensä 1,4 mrd. euroa (1–6/2019: 2,2 mrd. euroa). Liikutuloksen supistumista selitti pääasiassa heikentyneiden luottoriskinäköymien aiheuttama arvonalentumiskirjausten voimakas kasvu (Kuvio 9). Lähes kaikkien suomalaispankkien arvonalentumiskirjaukset kasvoivat vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla.

Koronapandemian myötä kohonnut epävarmuus ja heikentyneet talousnäkymät lisäsivät rahoitusmarkkinoiden heilahtelua voimakkaasti kriisin alkuvaiheessa, mikä rasitti pankkien kannattavuutta erityisesti ensimmäisellä vuosineljänneksellä. Pankkisektorin kaupankäynti- ja sijoitustoiminnan nettotuotot pysyivät juuri ja juuri positiivisina ensimmäisellä neljänneksellä mutta kasvoivat huhti–kesäkuussa, kun osakemarkkinat elpyivät ja riskilisät kapenivat. Kokonaisuudessaan kaupankäynti- ja sijoitustoiminnan nettotuotot jäivät tammi–kesäkuussa 23 % vuoden takaista pienemmiksi.

Kuvio 9. Suomen pankkisektorin liikutuloksen muutos vuoden takaiseen verrattuna

Lähde: Finanssivalvonta

Peruspankkitoiminnan tuotot ovat toistaiseksi kärsineet kriisistä hyvin vähän

Pankkisektorin kannattavuus pysyi toimintaympäristön merkittävään heikkenemiseen nähden kohtuullisena vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla, sillä suomalaispankkien liikutulos ennen arvonalentumisia oli lähes samalla tasolla kuin vuosi sitten. Suomalaispankkien peruspankkitoiminnan tuotot kehittyivät koronakriisistä huolimatta suotuisasti vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla, mikä osaltaan loivensi pankkisektorin tulospudotusta. Lähes kaikkien pankkiryhmien korkokate kasvoi tammi–kesäkuussa. Myös nettopalkkiotuotot kasvoivat suurimmalla osalla pankeista mutta jäivät kokonaisuudessaan viime vuoden tasolle (Kuvio 20, kuvioliite).

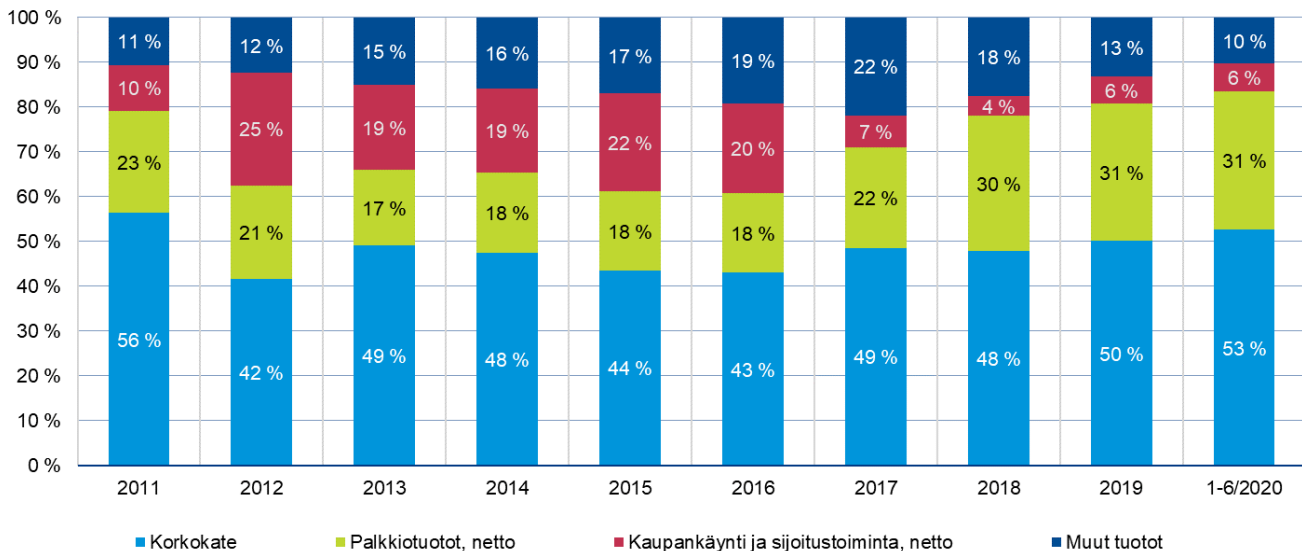
Pankkisektorin liikevoiton laskua jarrutti myös kulujen supistuminen. Kokonaisuudessaan pankkisektorin kulut pienuivat, mutta kehitys oli epäyhtenäistä ja suurimmalla osalla pankeista kulut kuitenkin kasvoivat. Sektoritasolla kokonaiskuluja vähensi henkilöstökulujen ja muiden hallintokulujen (mm. matkustus-kulut) väheneminen.

Suomalaispankkien yhteenlaskettu korkokate vahvistui noin 4 prosentilla vuoden takaiseen verrattuna. Korkokatteen vahvistumista selitti luottokannan ja muiden korollisten rahoitusvarojen kasvu (Kuvio 21, kuvioliite). Korkokatteen kasvua jarrutti hieman laskennallisen korkomarginaalin kaventuminen. Korkokatteen ja taseen korollisten saamisten suhteena laskettu korkomarginaali oli tammi–kesäkuussa 0,93 % (1–6/2019: 0,95 %), mikä on edelleen Euroopan alhaisimpia. Eurooppalaisten pankkien laskennallinen korkomarginaali oli keskimäärin 1,39 % tammi–maaliskuussa 2020.

Korkokate on edelleen selvästi pankkisektorin merkittävin tuottoerä. Korkokatteen kasvun ja muiden tuottojen laskun seurauksena korkokatteen osuus pankkisektorin kokonaistuotoista nousi 53 prosenttiin vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla (Kuvio 10). Pankkien korkotuotoista noin 35 % tulee yritysluotoista ja 44 % kotitalousluotoista. Kotitalousluottojen korkotuotoista noin 60 % koostuu asuntoluottojen korkotuotoista, 12 % kulutusluottojen korkotuotoista ja loput muiden kotitalousluottojen korkotuotoista.

Nettopalkkiotuottojen osuus on pysytellyt 30 prosentin tuntumassa viime vuosina. Palkkiotuotoista yli puolet on arvopaperisidonnaisia tuottoja, joista suurin yksittäinen tuottoerä on omaisuudenhoidosta saadut palkkiot. Palkkiotuottoja kertyy merkittävästi myös maksuliikenteestä (23 %) ja luotonannosta (10 %). Korkokatteen ja nettopalkkiotuottojen yhteenlaskettu osuus pankkisektorin tuotoista oli noin 84 % vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla (1-6/2019: 80 %).

Kuvio 10. Suomen pankkisektorin tuottojen jakauma

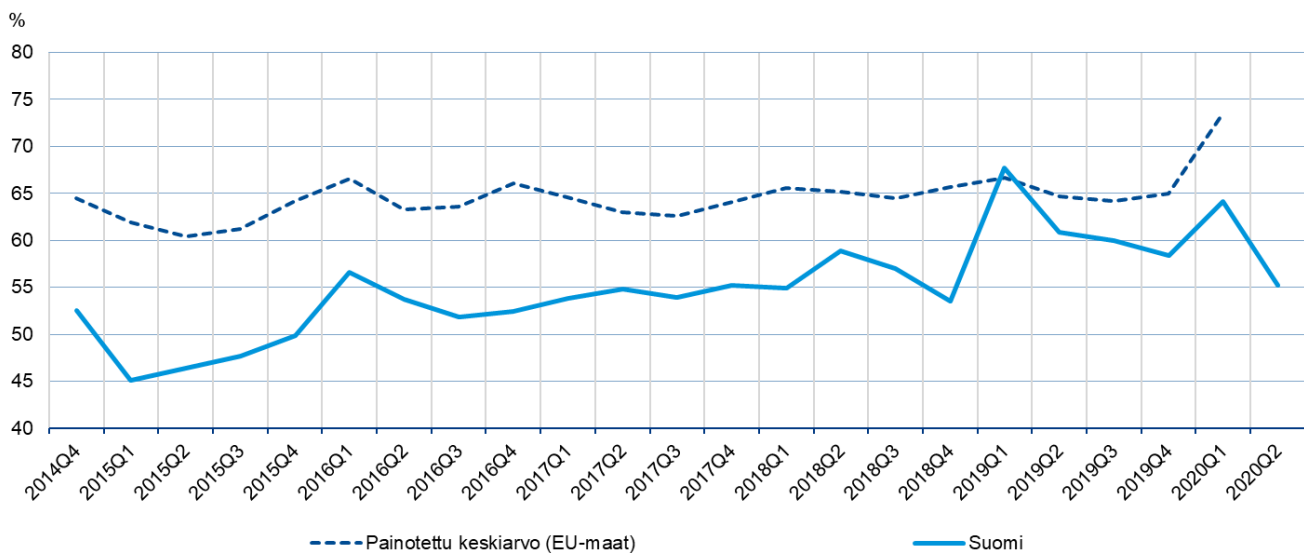
Lähde: Finanssivalvonta

Koronakriisi on rasittanut suomalaispankkien kannattavuutta keskimääräistä vähemmän – luottokannan hyvä laatu tukee kannattavuutta kriisiaikoina

Suomen pankkisektorin kannattavuus on toistaiseksi selvinnyt koronakriisistä pienemmin kolhuin kuin Euroopan pankkisektori keskimäärin. Suomen pankkisektorin keskimääräinen oman pääoman tuotto (ROE) oli noin 4,2 % vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla (1–6/2019: 6,7 %). Eurooppalaispankkien keskimääräinen ROE putosi puolestaan 1,3 prosenttiin tammi–maaliskuussa 2020 (1–3/2019: 6,7 %) EKP:n tilastojen mukaan. EBAn tietojen mukaan Euroopan pankkisektorista vajaa neljännes taseen koolla painotettuna teki tappiota vuoden 2020 ensimmäisellä neljänneksellä. Kaikkien suomalaisten pankkiryhmien liikutulokset olivat positiivisia tammi–kesäkuussa 2020.

Suomalaispankkien pienempää tulospudotusta selittää erityisesti keskimääräistä parempi luottokannan laatu, joka tukee kannattavuutta etenkin kriisiaikoina. Suomalaispankkien kannattavuutta rasittavat arvonalentumiskirjaukset ovatkin pysyneet Euroopan alhaisimpien joukossa. Toisaalta keskimääräistä lievempää kannattavuuden heikkenemistä selittää myös peruspankkitoiminnan tuottojen suhteellisen vahva kehitys sekä kulujen supistuminen. Tuotto- ja kulukehityksen myötä Suomen pankkisektorin kulu-tuotto-suhteella mitattu tehokkuus parani alkuvuonna 55 prosenttiin (1–6/2019: 61 %), mikä on edelleen parempi kuin EU-alueen pankkien pidemmän aikavälin keskimääräinen taso (Kuvio 11). Suomessa pankkien väliset tehokkuuserot kasvoivat alkuvuonna, mutta korkeimmatkin kulu-tuottosuhteet pysyivät edelleen selvästi 100 prosentin alapuolella.

Kuvio 11. Suomalaisten pankkien sekä EU-alueen pankkien keskimääräinen kulu-tuottosuhte

Lähde: Finanssivalvonta, EKP

Vaikka suomalaispankkien peruspankkitoiminnan tuotot ovat toistaiseksi kärsineet koronapandemian myötä käynnistyneestä talouskriisistä varsin vähän, talouden elpymiseen liittyvät merkittävät alasuuntaiset riskit ja poikkeuksellisen korkea epävarmuus varjostavat myös korkokatteiden ja nettopalkkiotuottojen näkymiä. Talouskehitykseen liittyvän epävarmuuden ja Suomen vientimarkkinoiden heikkouden odotetaan vähentävän yritysten investointihalukkuutta ja lainakysyntää. Pandemiakehityksen pahentuminen

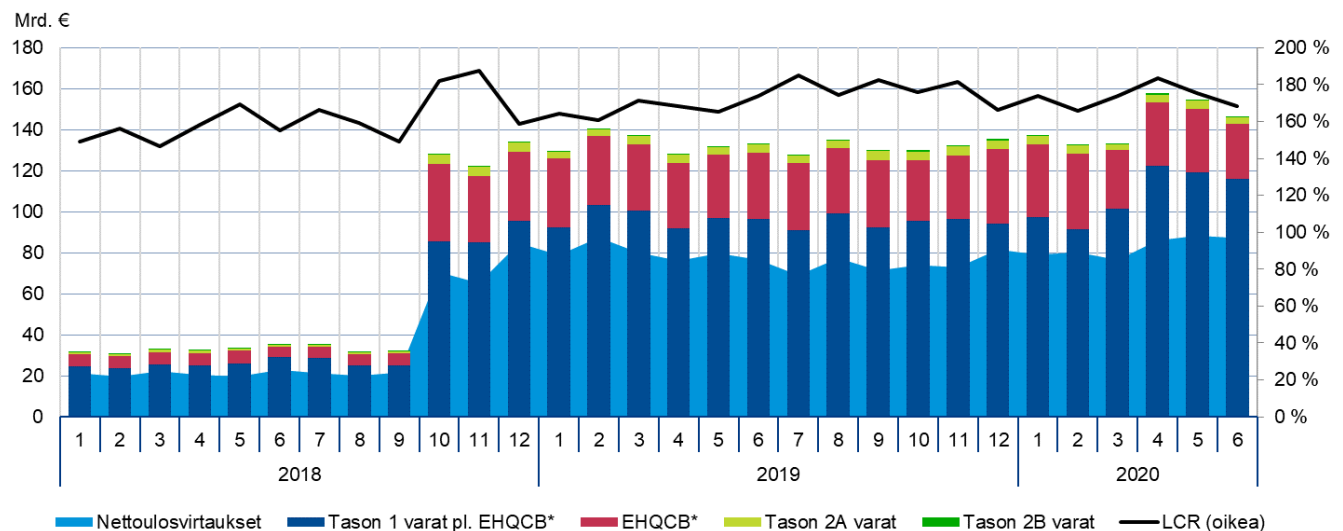
voisi myös synkentää kotitalouksien tulevaisuudennäkymiä uudestaan ja näin myös heikentää kotitalouksien luoton- ja muiden pankkipalvelujen kysyntää, mikä heikentäisi pankkien korkokatetta ja nettopalkkiotuottoja. Luotonkysynnän mahdollisen heikkenemisen lisäksi pankkien korkokatetta rasittaa matalana pysyttelevä korkotas.

Suomen pankkisektorin maksuvalmius pysynyt vahvana raha- ja pääomamarkkinoiden häiriöistä huolimatta

Koronakriisin alkuvaiheessa markkinaehtoisen varainhankinnan saatavuudessa oli suuria ongelmia koko Euroopassa. Riskiliset kohosivat voimakkaasti sekä raha- että pääomamarkkinoilla, eikä uusia liikkeeselaskuja juurikaan tehty. Kesän 2020 aikana markkinavarainhankinnan hinnat kuitenkin laskivat huomattavasti ja palautuivat erityisesti suurimmilla pankeilla lähes koronakriisiä edeltäville tasoille. Pienemmillä pankeilla hinnat ovat pidempiaikaisessa varainhankinnassa kuitenkin edelleen korkeammalla tasolla kuin ennen koronapandemian kärjistymistä.

Suomen pankkisektorin maksuvalmius pysyi vahvana vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla raha- ja pääomamarkkinoiden häiriöistä huolimatta. Suomalaispankkien keskimääräinen maksuvalmiussuhde (LCR) oli kesäkuun 2020 lopussa 168 %, mikä on hieman alle 20 prosenttiyksikköä korkeampi kuin eurooppalaispankkien keskimääräinen LCR-suhde maaliskuun 2020 lopussa (Kuvio 12). Tukkuvarainhankintamarkkinoiden ongelmat heikensivät kriisin alkuvaiheessa yksittäisten suomalaispankkien LCR-suhteita, kun varainhankintaa oli eräntymässä LCR-laskennan mukaisessa 30 päivän aikaikkunassa eikä uutta varainhankintaa pystytty tai haluttu hankkia poikkeuksellisen korkean hinnoittelun vuoksi. Kesän aikana näiden yksittäisten pankkien maksuvalmiustilanne on kuitenkin vahvistunut.

Kuvio 12. Suomen pankkisektorin likviditeettireservi, laskennalliset nettoulosvirtaukset sekä LCR-suhde

Lähde: Finanssivalvonta

*Erittäin hyvälaatuiset katetut joukkolainat

Finanssivalvonta ja EKP ovat antaneet pankeille mahdollisuuden joustaa pääomavaatimusten lisäksi myös likviditeettivaateista ja käyttää keräämiään likviditeettipuskureita. Joustoilla on pyritty varmistamaan, että pankit pystyvät jatkamaan talouden rahoittamista myös kriisiaikana. Joustoista huolimatta suomalaispankkien likviditeettipuskurien taso on kasvanut koronakriisin aikana selvästi. Suomen pankki-

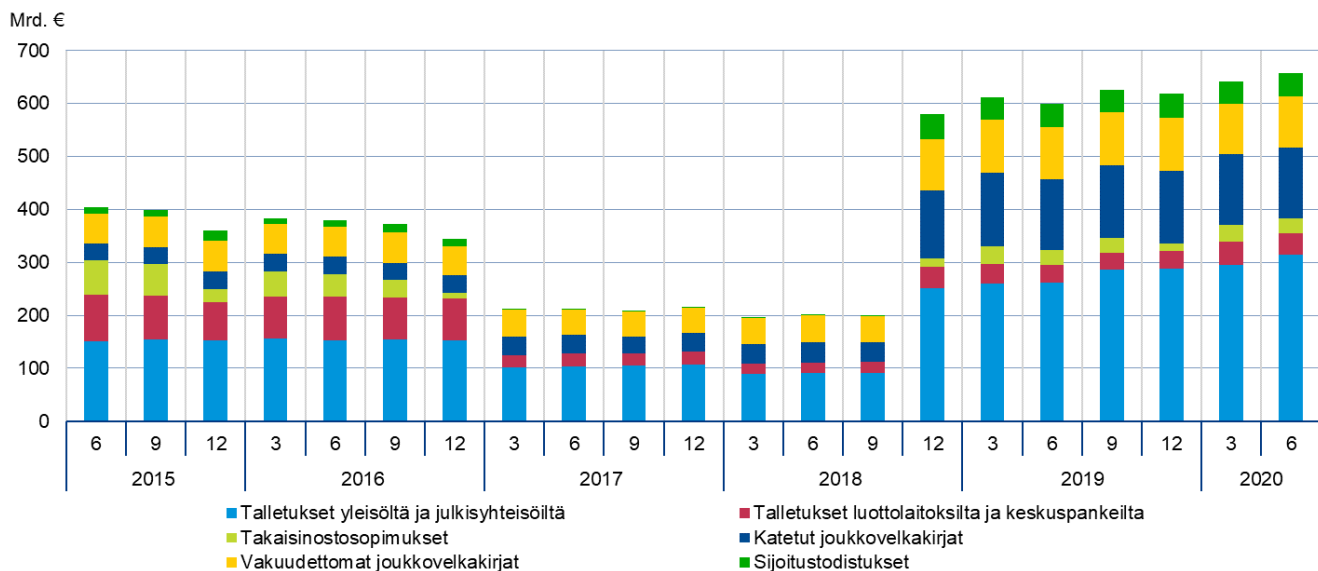
sektorin LCR-reservi oli ennätyskellisen suuri, 158 mrd. euroa, huhtikuun lopussa. Kesäkuun 2020 lopussa reservi oli yhteensä 147 mrd. euroa, mikä on vielä selvästi enemmän kuin ennen koronakriisiä (12/2019: 136 mrd. euroa).

LCR-reservin laatu ei ole olennaisesti muuttunut koronakriisin aikana. Suomalaispankkien likviditeettipuskuri koostuu edelleen pääosin kaikkein likvideimmistä eli tason 1 varoihin luettavista eristä. Niiden osuus on pysytellyt noin 98 prosentin tuntumassa.

Suomen pankkisektorin riippuvuus markkinavarainhankinnasta edelleen Euroopan korkeimpia – keskuspankkirahoituksen hyödyntäminen kasvattanut taseen sitoutuneisuutta

Pankkisektorin yleisötalletukset kasvoivat huomattavasti vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla (Kuvio 13). Yritystalletukset kasvoivat 14 prosentilla ja kotitaloustalletukset 11 prosentilla vuoden 2019 lopun tilanteeseen verrattuna. Talletuskannan voimakkaan kasvun seurauksena markkinavarainhankinnan osuus pankkien varainhankinnasta laski hieman ja oli noin 52 % kesäkuun 2020 lopussa (12/2019: 53 %). Pankkisektorin rakenteellista rahoitusvajetta mittaava luottojen ja talletusten suhde laski talletuskannan kasvun myötä myös 146 prosenttiin vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla (12/2019: 158 %) (Kuvio 22, kuvioliite). Suomen pankkisektorin riippuvuus markkinavarainhankinnasta on kuitenkin edelleen Euroopan korkeimpia. EU-alueen merkittävimpien pankkien luottojen ja talletusten suhde oli maaliskuun 2020 lopussa noin 121 %.

Kuvio 13. Suomen pankkisektorin varainhankinnan jakauma

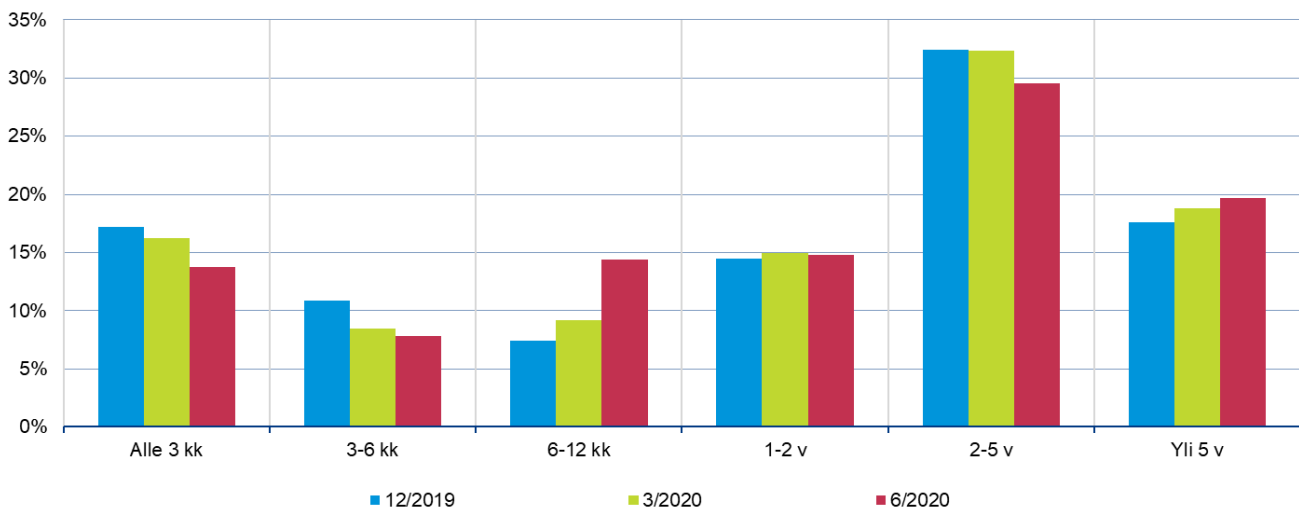

Lähde: Finanssivalvonta

Suuren määrän lisäksi markkinaehtoisen varainhankinnan aiheuttamaa riskiä kasvattavat yleisesti ottaen varainhankintalähteiden keskittyneisyys ja varainhankinnan lyhyt maturiteetti. Suomalaispankkien markkinavarainhankinta on kuitenkin melko hyvin hajautunut eri rahoituslähteisiin. Katettujen joukkolainojen osuus on 20 %, vakuudettomien joukkolainojen 15 % ja sijoitustodistusten 7 % suomalaispankkien koko varainhankinnasta. Suomen pankkisektorin markkinavarainhankinnan erääntymisprofiili on myös melko

hyvin hajautunut eri maturiteetteihin. Alle puolen vuoden sisällä erääntyvien velkakirjojen osuus laski hie-
man vuoden 2020 ensimmäisen puoliskon aikana, mutta vastaavasti 6–12 kuukauden sisällä eräänty-
vien velkakirjojen osuus kasvoi (Kuvio 14). Kokonaisuudessaan suomalaispankkien liikkeeseen laske-
mien velkakirjojen keskimääräinen jäljellä oleva maturiteetti on pysynyt suhteellisen vakaana tammi–ke-
säkuussa 2020.

Kuvio 14. Suomalaispankkien liikkeeseen laskemien velkakirjojen erääntymisprofiili

Lähde: Finanssivalvonta

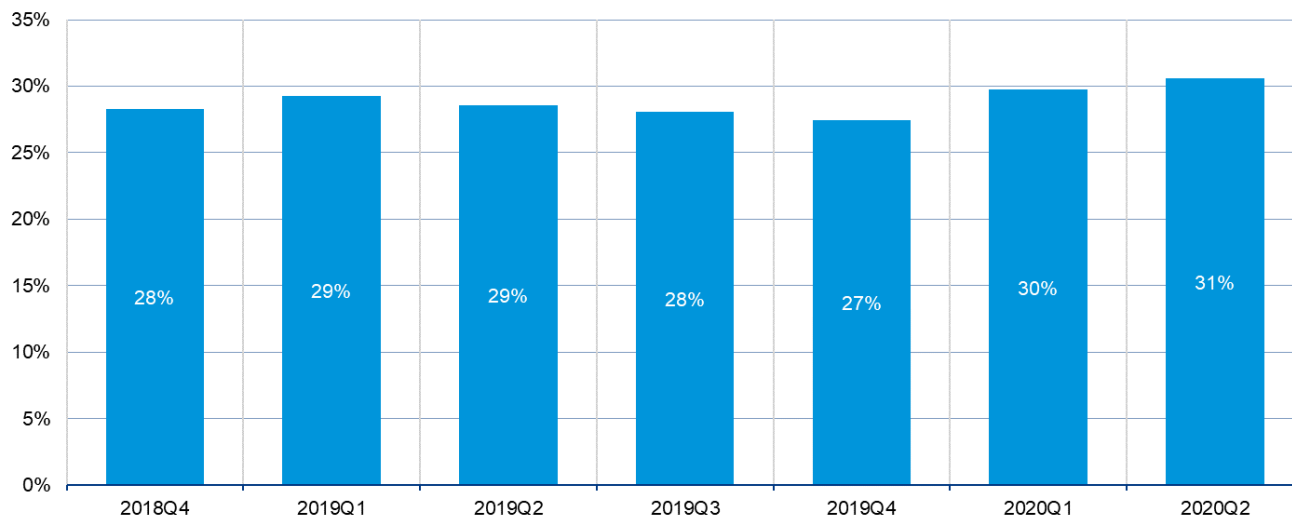
Markkinavarainhankinnan suuren määrän, heikon hajautuksen ja lyhyen maturiteetin lisäksi pankkien rahoitusriskiä kasvattaa yleisesti varojen korkea vakuussidonnaisuus (asset encumbrance). Taseen korkea sitoutuneisuus voi viestiä pankin kyvystä hankkia edullista vakuudellista rahoitusta, mutta se voi toisaalta viestiä myös pankin rajallisista mahdollisuuksista hankkia uutta rahoitusta likviditeettitarpeidensa kattamiseksi. Varojen korkea sitoutuneisuus voi nostaa erityisesti pankkien vakuudettoman varainhankinnan kustannuksia. Varojen korkea sitoutuminen keskuspankkirahoituksen vakuudeksi voi myös kertoa pankin vaikeuksista hankkia rahoitusta markkinoilta.

Eurooppalaispankkien varojen vakuussidonnaisuus nousi yleisesti alkuvuonna 2020, kun keskuspankkirahoituksen käyttö lisääntyi voimakkaasti. Kesäkuussa toteutettu TLTRO III.4¹ oli EKP:n historian suurin yksittäinen likviditeettioperaatio, johon osallistuneet 742 pankkia ottivat lainoja yhteensä 1 308 mrd. eurolla. Keskuspankkirahoituksen merkittävästi lisääntyneeseen kysyntään on osaltaan vaikuttanut se, että EKP muutti huhtikuun 2020 lopussa TLTRO-operaation ehtoja pankeille houkuttelevammiksi. Suomalaispankit osallistuivat myös yli 13 mrd. eurolla kesäkuun TLTRO-operaatioon.

Suomen pankkisektorin taseen sitoutuneisuus nousi vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla 31 prosenttiin (12/2019: 27 %), kun keskuspankkirahoituksen vakuudeksi sidottujen varojen määrä kasvoi (Kuvio 15). Kiinnitettyjen omaisuuserien määrä nousi yhteensä noin 20 prosentilla tammi–kesäkuussa 2020. Yli 60 prosenttia uusista kiinnitetyistä varoista oli pankkien omistamia velkakirjoja. Lainojen osuus sitoutuneiden varojen kokonaismäärästä on kuitenkin edelleen suurin noin 70 prosentin osuudella. Suomalaispankkien taseen sitoutuneisuus on korkeampi kuin Euroopassa keskimäärin (3/2020: 27 %).

¹ EKP:n kohdennetut pidempiaikaiset rahoitusoperaatiot (Targeted Longer-term Refinancing Operation, TLTRO) ovat kuuluneet EKP:n rahapolitiikan välineisiin jo syyskuusta 2014 lähtien. Niiden tavoitteena on kannustaa pankkeja lisäämään luotonantoa yksityiselle sektorille.

Kuvio 15. Suomen pankkisektorin varojen vakuussidonnaisuus

Lähde: Finanssivalvonta

Vaikka keskuspankkirahoituksen osuus varojen vakuussidonnaisuuden lähteenä kasvoi huomattavasti vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla, suomalaispankkien varoja sitoutuu edelleen selvästi eniten kattujen joukkolainojen vakuudeksi. Liikkeeseen laskettujen velkakirjojen osuus vakuussidonnaisuuden lähteistä on noin 61 % (Kuvio 23, kuvioliite). Johdannaiset selittävät 15 %, keskuspankkirahoitus 12 % ja vakuudelliset talletukset sekä takaisinostosopimukset 11 % suomalaispankkien taseen sitoutuneisuudesta.

Pankkisektorin vahva likviditeettipuskuri suojaa voimakkailta rahoitusmarkkinahäiriöiltä

Pankkien LCR-suhde kuvaa hyvälaatuisten likvidien varojen riittävyyttä suhteessa 30 päivän stressiperiodin mukaisiin laskennallisiin nettoulosvirtauksiin, mutta ei kerro pankkien likviditeetin riittävyydestä tämän 30 päivän periodin jälkeen. Likviditeetin riittävyyttä yli 30 päivän periodilla voidaan arvioida esimerkiksi selviytymishorisontilla ja erilaisilla skenaarioanalyysillä, joille ei ole kuitenkaan LCR-suhdeluvun tapaan vakiintunutta laskentamenetelmää. Eri pankkien ja viranomaisten laskelmat ja laskelmien taustaoletukset voivatkin poiketa huomattavasti toisistaan, eivätkä eri laskelmat tyypillisesti ole keskenään vertailukelpoisia.

Finanssivalvonnan käyttämä selviytymishorisontti kuvaa ajanjaksoa, jonka kuluessa pankin likvidit varat (counterbalancing capacity) eivät enää riitä kattamaan pankin sopimusperusteisten sisään- ja ulosvirtausten aiheuttamaa nettorahoitustarvetta. Laskelmissa oletetaan, että kassavirrat realisoituvat sopimusten mukaisissa aikaikkunoissa ja että mitään sopimuksia ei uusita. Eräpäivättömien erien oletetaan erääntyvän tasaisesti ensimmäisen vuoden aikana.

Suomen pankkisektorin selviytymishorisontti on pysynyt koronakriisin aikana vakaana noin neljässä kuukaudessa. Yksittäisten pankkien laskennallisten selviytymishorisonttien välillä on kuitenkin eroja. Pankkien selviytymishorisontit ovat vahvistuneet kevään markkinaturbulenssin jälkeen ja kaikkien suomalaispankkien laskennalliset selviytymishorisontit olivat yli kolme kuukautta kesäkuun 2020 lopussa.

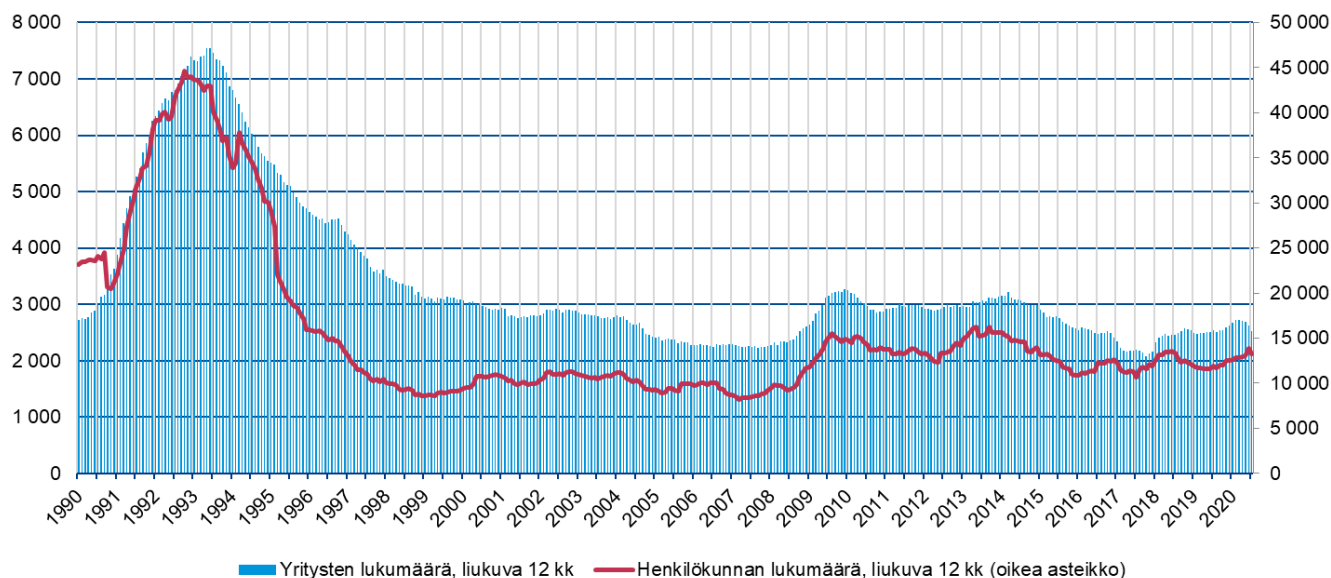
Finanssivalvonta arvioi pankkien likviditeetin riittävyyttä myös rahoitusmarkkinoiden hypoteettista ja vakavaa stressitilannetta kuvaavilla skenaariolaskelmilla. EKP:n kalibroimassa skenaariossa on oletettu, että pankit eivät pysty uusimaan erääntyvää tukkuvarainhankintaa eivätkä laskemaan liikkeelle uutta varainhankintaa, minkä lisäksi pankkeja sitovien luottojärjestelyjen määrän oletetaan kasvavan merkittävästi ja ei-toiminnallisten yritys- ja muiden talletusten määrän vähenevän. Oletukset eivät perustu mihinkään ennusteisiin vaan kuvaavat teoreettista rahoitusmarkkinoiden häiriötilaa.

Hypoteettisessa stressiskenaariossa kahden pankin nettolikviditeettipositio tippuisi negatiiviseksi toisen kuukauden aikana ja kahdella pankilla kolmannen kuukauden aikana. Kaikilla muilla pankeilla likviditeettireservit riittäisivät kattamaan stressatut ulosvirtaukset kolmen kuukauden ajan. Merkittävimmät ulosvirtauksiin vaikuttavat riskiajurit ovat erääntyvät joukkolainat ja sitovat luottojärjestelyt, joiden määrä on Suomessa suurempi kuin euroalueella keskimäärin.

Suomen pankkisektorin likviditeettiasemaa voidaan kokonaisuudessaan pitää suhteellisen hyvänä. Pankeilla olisi vakavassa ja pitkittyneessä kriisitilanteessa enemmän kuin maksuvalmiusvaatimuksen edellyttämä 30 päivää aikaa ottaa käyttöön vararahoitussuunnitelmansa.

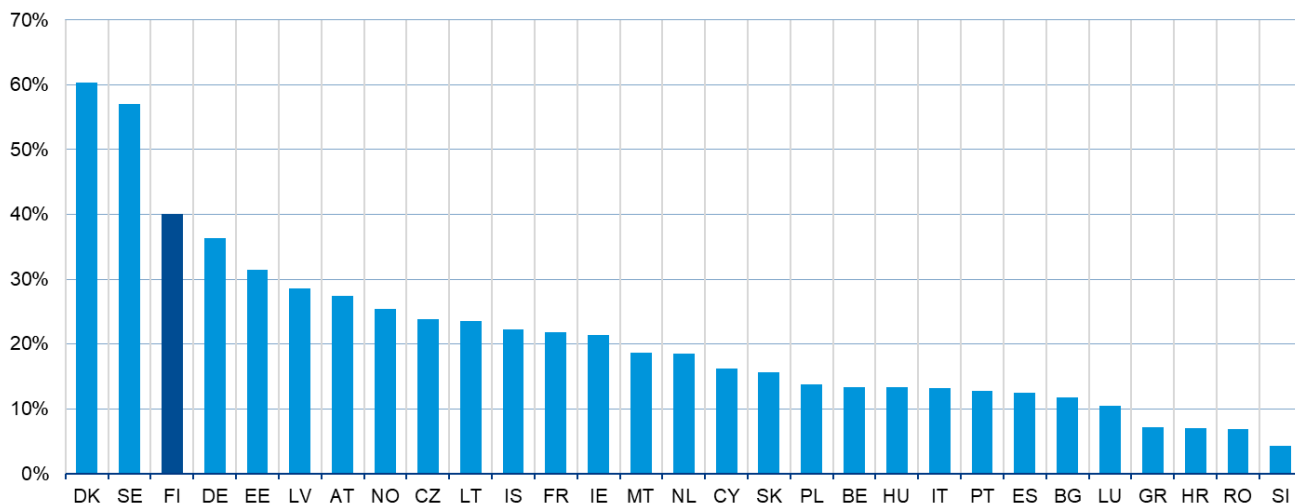
Kuvioliite

Kuvio 16. Vireille pannut konkurssit

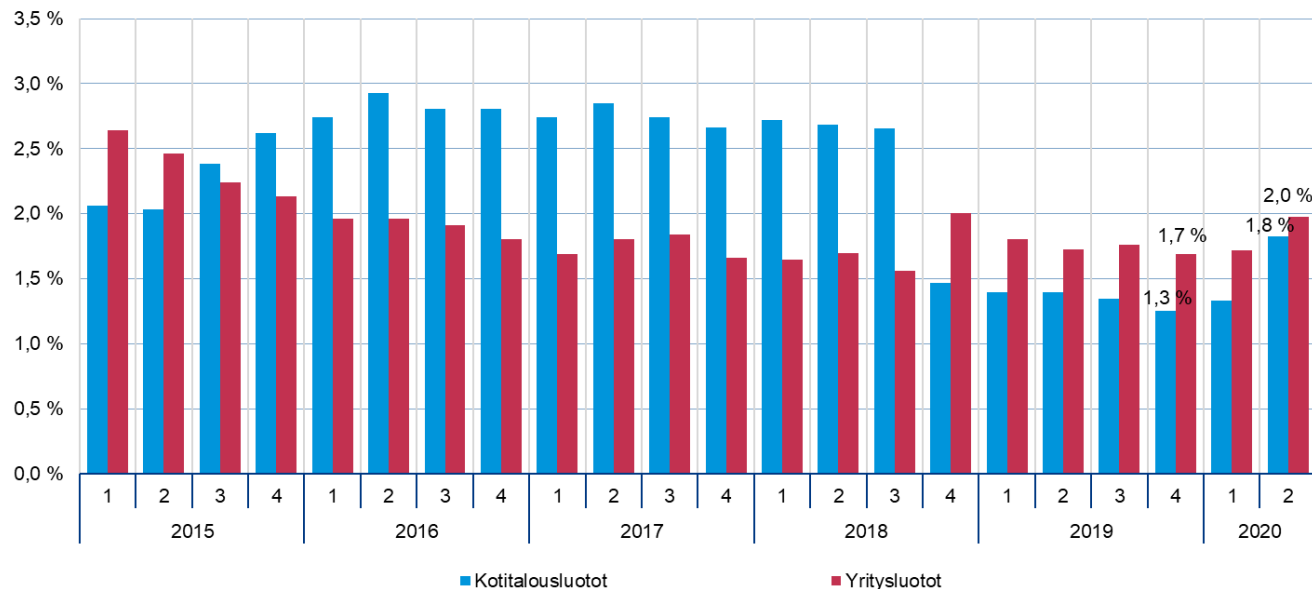
Lähde: Tilastokeskus

Kuvio 17. Eurooppalaisten pankkien luotot kiinteistösektorille – osuus yritysluotoista

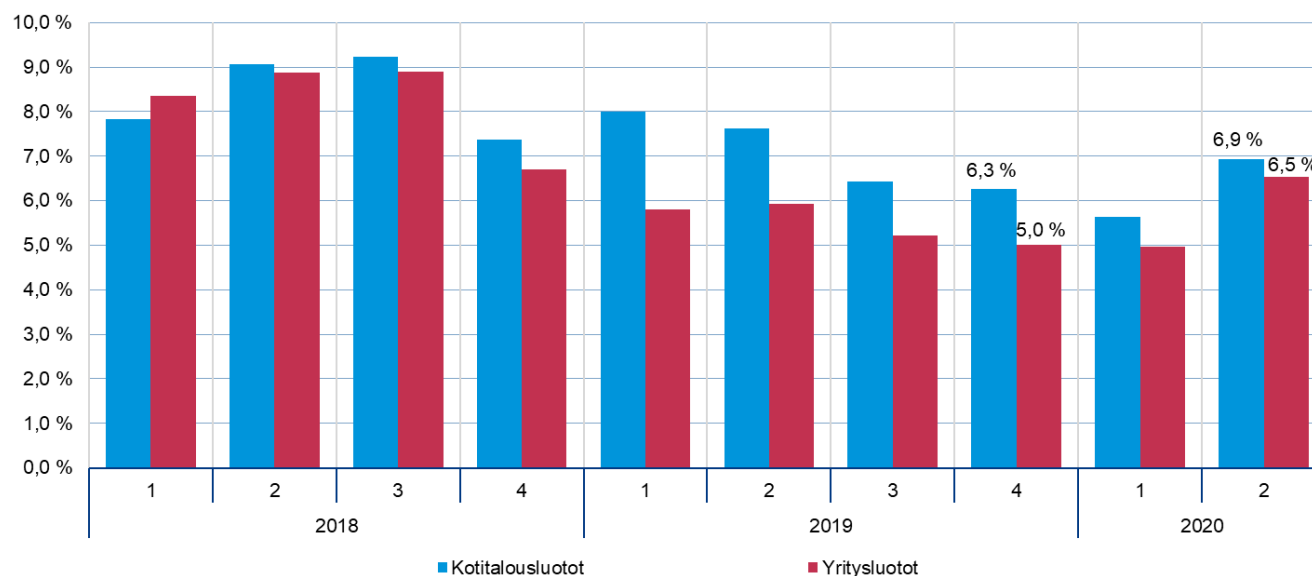
Lähde: Finanssivalvonta, EBA

Kuvio 18. Suomalaispankkien lainanhoitojoustolliset kotitalous- ja yritysluotot

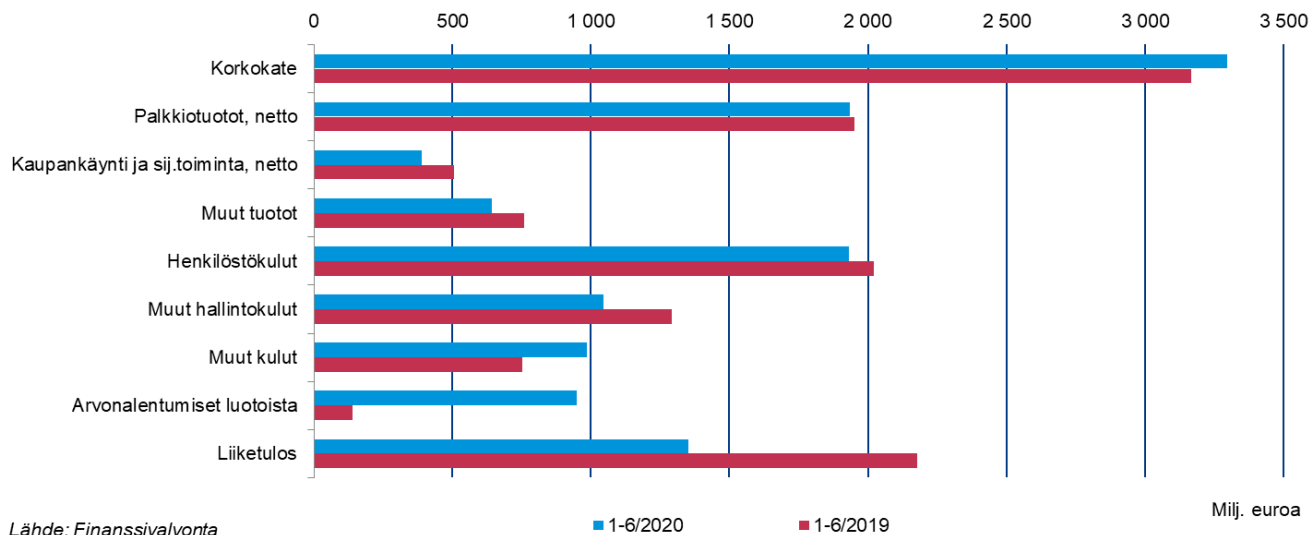
Lähde: Finanssivalvonta

Kuvio 19. Arvonlentumisvaiheeseen 2 (luottoriskiltään merkittävästi kohonneet luotot) luokiteltujen kotitalous- ja yritysluottojen osuudet

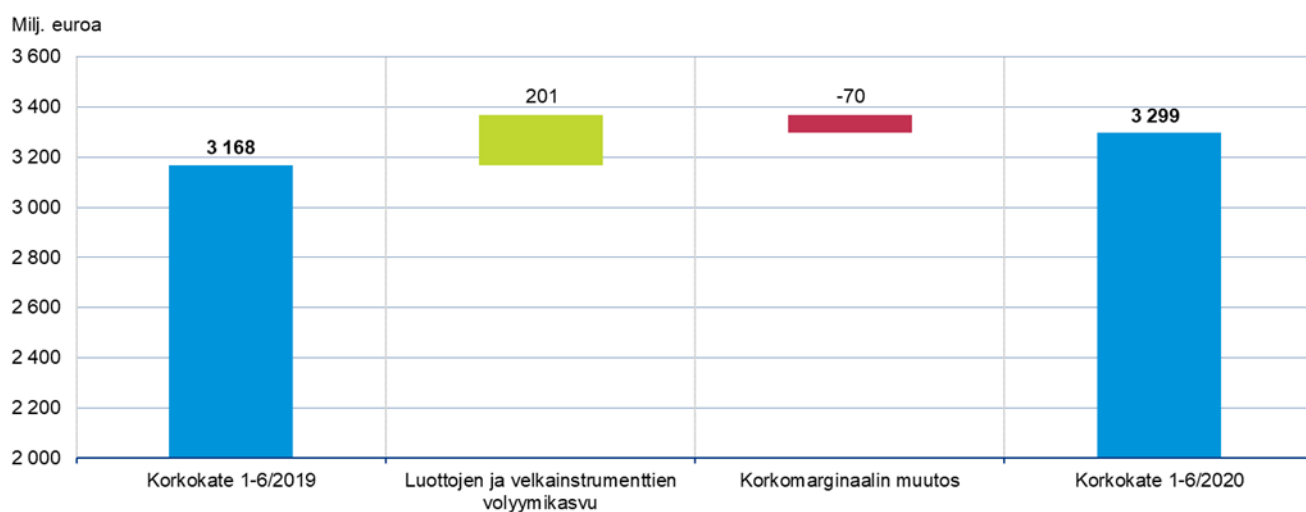

Lähde: Finanssivalvonta

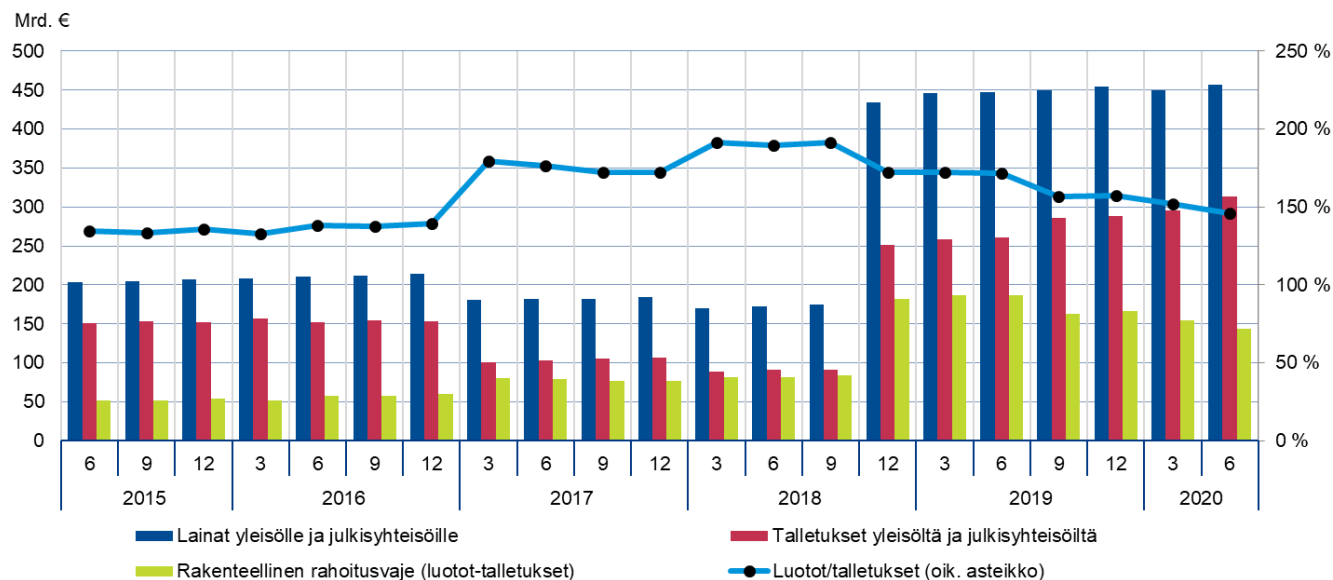
Kuvio 20. Pankkisektorin tuloslaskelman pääerät

Kuvio 21. Suomalaispankkien yhteenlasketun korkokatteen kehitys

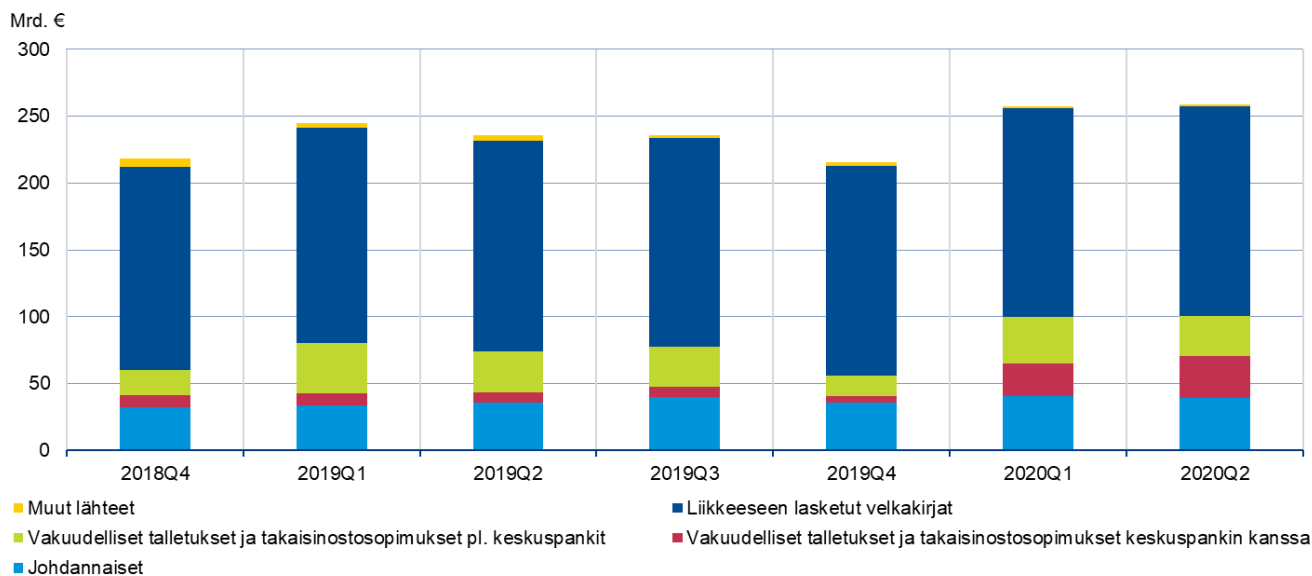

Kuvio 22. Suomen pankkisektorin luottojen ja talletusten suhde

Lähde: Finanssivalvonta

Kuvio 23. Suomen pankkisektorin varojen vakuussidonnaisuuden lähteet

Lähde: Finanssivalvonta